

не є граничними, а це дає певні перспективи до розвитку зазначеного виду діяльності. Слід зазначити, що переважна більшість об'єктів рекреаційної інфраструктури НПП «Вишніцький» зосереджена в зонах регульованої та стаціонарної рекреації. Перспективним на наш погляд є сприяння розвитку рекреаційних послуг, що може надавати місцеве населення на території господарської зони. Особливо це стосується розвитку зеленого туризму, а також створення зон відпочинку на територіях земель громадського призначення включених до НПП без вилучення, за рахунок коштів інвесторів та власників господарств. Даний підхід дає можливість зменшити рекреаційний тиск на сусідні із господарською зоною заповідні ядра природоохоронного об'єкту за рахунок створення свого роду «буферної зони». За умов природно-естетичної привабливості, належної якості під'їзних доріг та наповнення, дані функціональні зони сприятимуть екологічно зорієнтованому веденню традиційного господарювання та розвитку нових економічно прибуткових форм діяльності місцевого населення, а отже послужать справі збереження еталонних територій та екосистем в цілому і ще одним доказом того, що рекреаційне використання природних комплексів часто є більш ефективним, ніж господарсько-сировинне. Водночас, слід зазначити, що при даному підході, актуальним залишається питання надання інформаційно-методичної допомоги та здійснення постійного моніторингу за якістю навколишнього середовища господарської зони зі сторони природо заповідного об'єкту.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У РЕФОРМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

(Лико С.М., канд. с.-г. н., доцент; Якута О.О., аспірант)

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна

Одним із шляхів подолання екологічної кризи стає застосування ідей сталого розвитку, формулювання яких протягом останнього десятиліття набули особливого значення. Втілення принципів стійкого розвитку є також важливою складовою державної політики України на XXI століття.

Сталий розвиток передбачає таке функціонування господарського комплексу, коли при задоволенні зростаючих матеріальних і духовних потреб населення, забезпечується високоефективне збалансоване використання природних ресурсів та створюються сприятливі умови для здоров'я людини.

Реформування місцевого самоврядування в Україні передбачає створення спроможних громад з можливостями самозабезпечення та саморозвитку, тобто громад, які за рахунок власних ресурсів повинні будуть вирішувати питання місцевого значення. Тому дослідження питань підвищення ефективності функціонування регіональних громад впродовж останніх років набуло особливої актуальності.

На даний час в Україні успішно реалізується реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка передбачає передачу більших

повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Для того, щоб громада успішно розвивалась, необхідна узгодженість її стратегічної програми з загальнодержавними пріоритетами розвитку.

Впровадження принципів сталого розвитку є передумовою інтеграції України в Європейське Співтовариство. Відтак, основною вимогою сьогодення є те, що будь-які регіональні стратегії розвитку мають базуватися на принципах сталого розвитку, в іншому випадку, вони будуть недієвими та безперспективними.

У процесі децентралізації влади в Україні з'являються нові спроможні територіальні громади, які раніше не мали досвіду такого планування свого розвитку. Вони мають самостійно, виходячи з власних інтересів, визначати і планувати власне майбутнє з використанням сучасних методик.

Щоб вивести регіон на траєкторію сталого розвитку, слід не тільки визначити ресурсну забезпеченість території, збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси суб'єктів політики місцевого розвитку, а й детально проаналізувати ситуацію, що склалася в провідних секторах економіки певної території. Це означає, що всі централізовані спроби запровадження принципів сталого розвитку приречені на поразку, оскільки лише на місцях можна визначити пріоритетні саме для даної території вектори розвитку.

На місцевому рівні теорія сталого розвитку передусім реалізується у вигляді стратегії та плану дій, що адаптують загальнонаукові підходи до потреб територіальної громади. Зокрема, стратегія сталого розвитку населеного пункту є цілісною системою принципів, завдань та заходів, реалізація яких має сприяти переходу села, селища або міста на засади збалансованого (сталого) розвитку. Вона є основою для розроблення місцевих проектів та програм соціально-економічного розвитку, генеральних планів, логістики громадського транспорту, функціонування системи комунального господарства та ін., спрямованих на реалізацію місцевої політики. Причому, пріоритетами мають визнаватися як соціальні та економічні питання, так і екологічні.

Основу стратегічного партнерства мають становити не тільки нормативно-правові програмні документи (стратегії розвитку регіонів), а й усвідомлення соціальної відповідальності за майбутнє нації. Це, в свою чергу, потребує ведення постійного діалогу з місцевими громадами, громадськими лідерами та неурядовими організаціями для більш широкого залучення громадськості до процесів стратегічного планування. Це дасть змогу проаналізувати і вдосконалити місцеві програми соціально-економічного розвитку з огляду на участь в усіх їх етапах (обговорення, ухвалення рішень, планування, реалізація, моніторинг і оцінка). Саме тому стратегічний план спрямовується на вирішення виключно тих завдань, які підтримуються всією територіальною громадою.

Реформа місцевого самоврядування передбачає створення спроможних громад, які за рахунок власних ресурсів повинні будуть вирішувати питання місцевого значення, у тому числі у плані переходу до сталого розвитку.

ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА КОСАХ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПРИАЗОВ'Я

(Непша О.В., старший викладач; Іванова В.М., старший викладач)
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького,
Мелітополь, Україна

Цікавою природною особливістю північно-західних берегів Азовського моря, які належать Україні, є піщані півострови – коси. Їх розмір збільшується в напрямку з північного сходу на південний захід. Загалом території північноазовських кіс досить привабливі для екотуристів. Тут чисте повітря, цікавий і різноманітний рослинний і тваринний світ. У цих місцях реально усамітнитися, на певний час забути про людський гамір і вихлопні гази.

В межах кіс північно-західного Приазов'я розміщені території природно-заповідного фонду України. Організація і проведення екологічного туризму на таких територіях строго регламентується Законом України «Про природно-заповідний фонд України» [1,3].

Зручною для відвідування є коса Бирючий Острів – сюди веде дорога із смт Кирилівка, яке адміністративно належить до Запорізької області. Насправді коса Бирючий Острів – це півострів, з'єднаний із сушею вузькою косою та є продовженням коси Федотової. Ландшафти лучні, прибережно-водні та піщано-степові, в яких переважають очеретяні, ситникові, куничникові, пирійні, колхідсько-осокові та покісницево-кермекові угруповання (флора півострова нараховує близько 700 видів судинних рослин). На площі 232 га у 70-80 рр. ХХ ст. створені захисні лісонасадження з маслини вузьколистої, в'язу гладкого, робінії звичайної, ясеню звичайного. Тут мешкають близько тисячі акліматизованих благородних оленів, близько 2500 ланей, 200 куланів та декілька десятків свійських коней та муфлонів, з птахів акліматизовано фазанів.

Територія Обитічної коси повністю входить Приазовського національного природного парку і є найбільшою із суходільних частин національного парку. Її особливість – значна довжина (близько 30 км) і водночас невелика ширина. Коса осередок унікальної водно-болотної і степової рослинності. Серед ендемічних видів флори трапляються кермеки Мейсера і широколистий, цмин щитконосний, пирій подовий, сиренія сиза, люцерна Котова, козельці дніпровські. На території коси гніздяться 90 видів птахів та 164 види зустрічаються у поза гніздовий період. Із тварин поширені марал асканійський, крохаль довгоносий, кроншнепи середній і великий, а також занесені до Червоної книги України кулик-сорока, казарка червоновола, гоголь, гадюка степова східна та ін. Прилегла до коси акваторія є нерестилищем низки цінних видів морських риб.

Бердянська коса має довжину 23 км і є заповідником державного значення. Загальна абсолютно заповідна територія де можливо проводити екологічний туризм знаходиться на кінці коси і становить 300 га, включно з ботанічним заказником і акваторією – 5600 га. Рослинний світ дуже різноманітний. Зустрічається більш ніж 300 видів вищих рослин, деякі занесені до Червоної книги